

Østfold og Follo under lupen: Hvor ligger næringsutviklingsmulighetene?

Professor emer Torger Reve
Handelshøyskolen BI

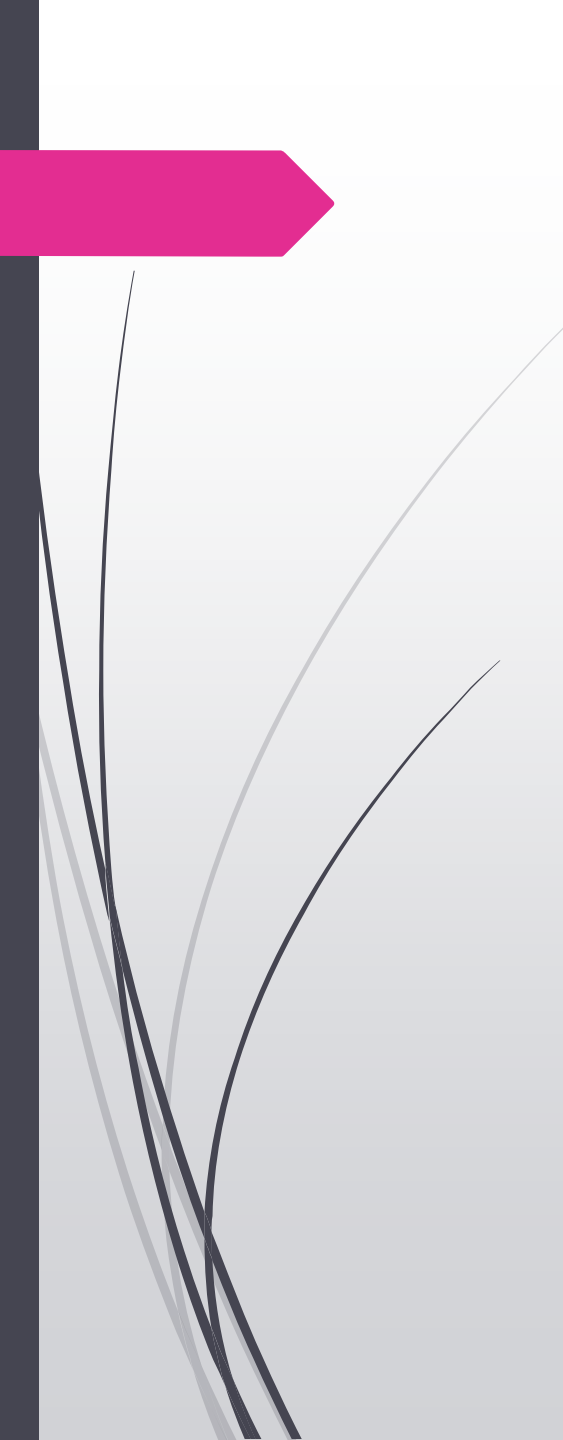
Mosseregionskonferansen 2022
Moss, 23.10.2022

Torger Reve
og Amir Sasson

ET KUNNSKAPSBASERT **NORGE**

UNIVERSITETSFORLAGET

Det er kunnskap som driver næringsutvikling

«Kunnskapsbasert vekst»

Kompetanse utvikles best innen klynger med tett internt samspill og globale fangarmer

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

**Det er bærekraft som
driver næringsutvikling**

«Bærekraftig vekst»

Det grønne skiftet

Næringslivet i Europa står midt i en perfekt storm

Europa står midt i en alvorlig krig i Ukraina med helt nye former for risiko

Europa står midt i en alvorlig energikrise med til dels ekstreme energipriser

Europa står midt i en alvorlig inflasjon med ekstrem kostnadsvekst og økende renter

Europa står midt i en alvorlig miljøkrise med ekstreme krav til omstilling

Europa står midt i en alvorlig migrasjonsbølge med store politiske konsekvenser

Europa står midt i en alvorlig geopolitisk situasjon med et autoritært Kina og et desperat Russland

Hvordan svarer
næringslivet når det
stormer som nå?

- Næringslivet konsoliderer og skjærer ned
- Næringslivet reduserer sine investeringer
- Næringslivet slutter med nyskaping

Næringsutvikling blir meget vanskelig
de nærmeste årene

Næringsministeren har en nesten uoverkommelig oppgave

«Fastprisavtaler..»

VEIKART

GRØNT INDUSTRILØFT

1. Havvind
2. Batterier
3. Hydrogen
4. CO₂-håndtering
5. Prosessindustri
6. Maritim industri
7. Skog og bioøkonomi

Hele Vestlandet satser på havvind

FREYR

Clean battery solutions

Kjennetegn ved det nye næringslivet

Næringsutvikling er stivhengig: Omstilling hvor vi allerede er sterke

Næringsutvikling er kompetansebasert: Omstilling hvor vi har klyngefortrinn

Næringsutvikling er markedsdrevet: Omstilling hvor det er høy markedsvekst

Næringsutvikling er disruptiv: Omstilling hvor gamle forretningsmodeller taper

Næringsutvikling er entreprenøriell: Omstilling hvor entreprenører ser kommersielle muligheter

Næringsutvikling er bærekraftig: Omstilling som er klimarobust

**Massachusetts
Institute of
Technology**

«Innovation with a Global Impact»

Tre industrielle omstillingskrefter

**Innovation
Capacity
I-Cap**

**Entrepreneurship
Capacity
E-Cap**

**Cluster Capacity
C-Cap**

Hvor står Norge i industriell omstilling

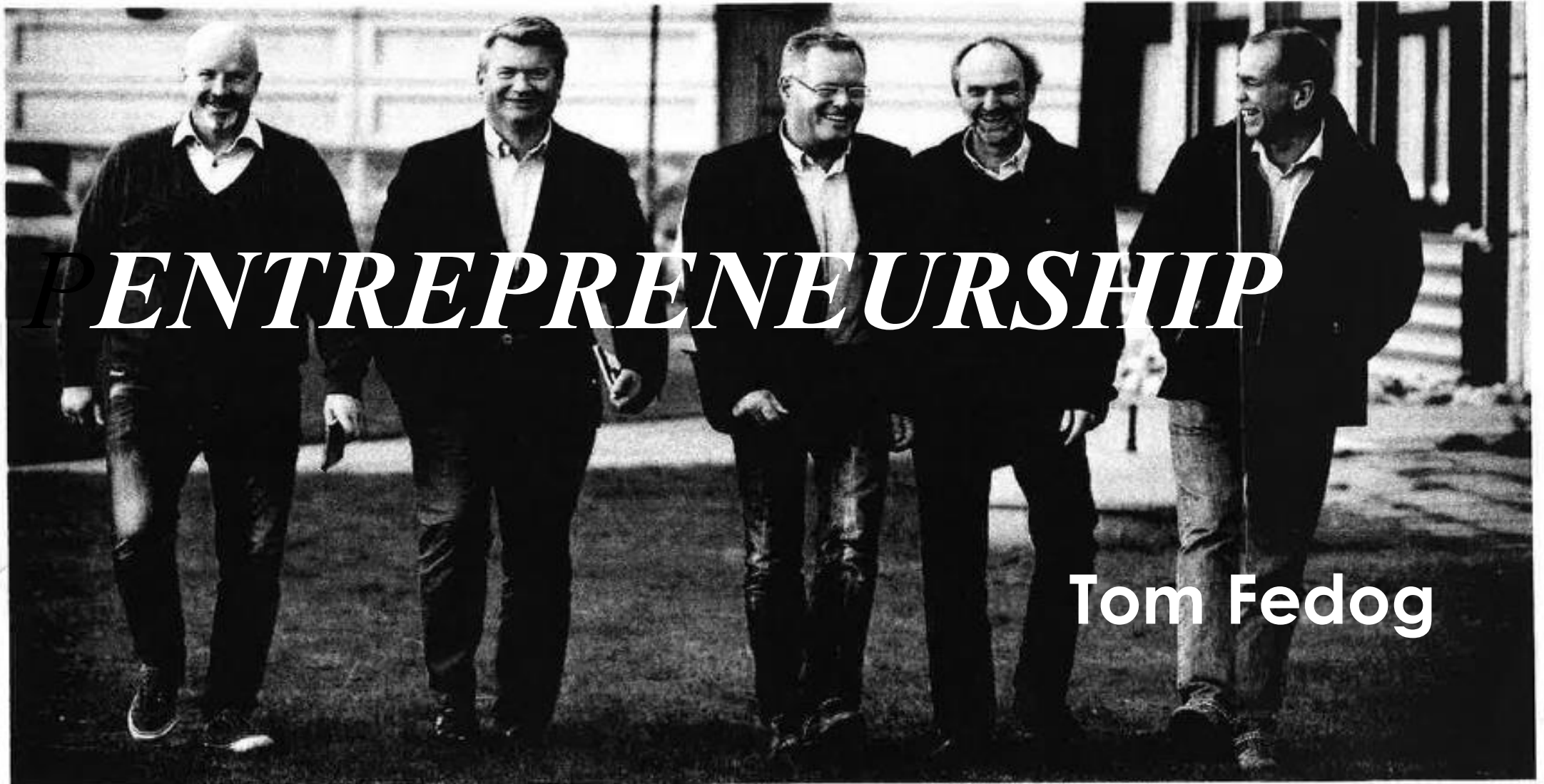
Innovation
Capacity
HIGH

Entrepreneurship
Capacity
LOW

Cluster Capacity
VERY HIGH

●● Du må være risikovillig og litt gal

Tom Fedog

De har gjort det på litt forskjellige måter, men alle har de bygd opp flotte bedrifter og cashet inn når tiden har vært moden. På grønt gress vandrer f.v. Atle Korsmo (Future Production), Svein Erik Halvorsen og Vidar Robstad (Hydramarine/Cargotec), samt Erik Zachariasen og Tom Fedog (Sense Technology, nå Cameron Sense). FOTO: ERLING S. HÅGELAND

vaccibody

Agneta Fredriksen

Gir svenskene skylden for strømkrisen → S.14 Tror ikke på prisras i trelast → S.16
Adm.dr. Erlend Løkken, Bergene Holm

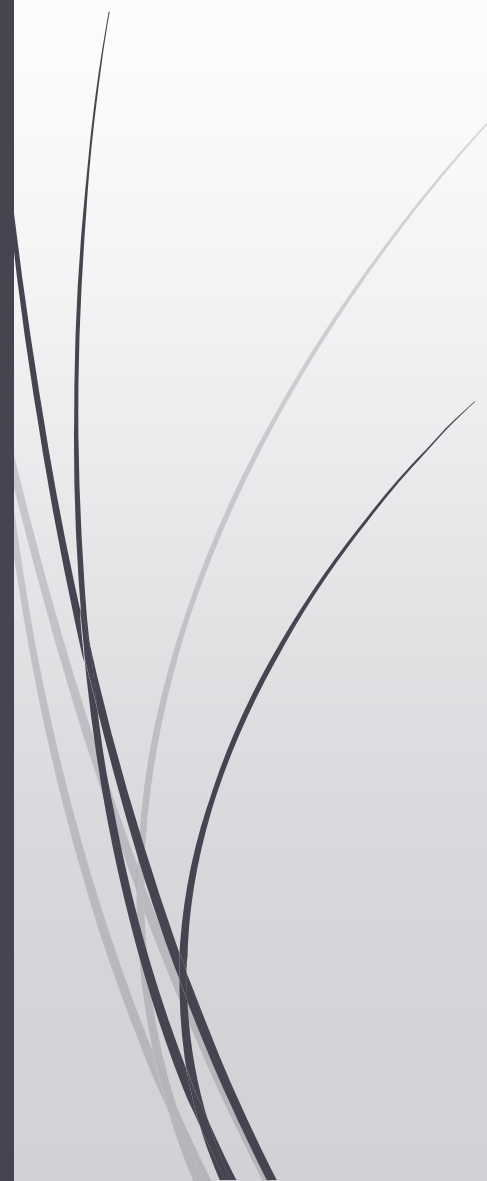
Vaccibody tok av på Børsen – prises til 21,7 milliarder

Sikret investorer papirgevinster på flere hundre mill. hver:

Slik skapte hun et milliardeventyr

– Jeg er veldig glad jeg ikke har ført timelister, sier Agneta Fredriksen (43), en av gründerne bak vaksineselskapet Vaccibody. Nå har det sikret seg en avtale med et av USAs største bioteknologiselskaper. → S.6–10

Vaccibody til himmels på en ellers blodrød Oslo Børs Thor Chr. Jensen → S.

deepinsight

Satser på kunstig intelligens

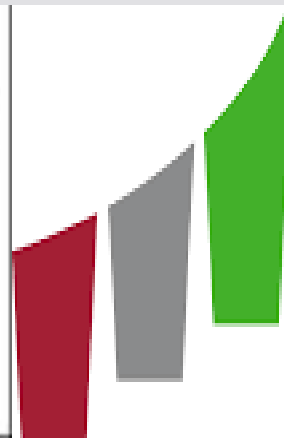
Fra Start-ups til Scale-ups

Det er tusenvis av bedrifter som startes, men det er bare noen få bedrifter som vokser seg store og solide

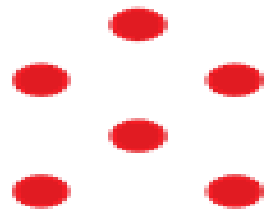
Det er i de nye vekstbedriftene arbeidsplassene skapes og verdiskapingen er størst

MIT REAP
-South West Norway

MARTIN TRUST
CENTER FOR MIT
ENTREPRENEURSHIP

AutoStore

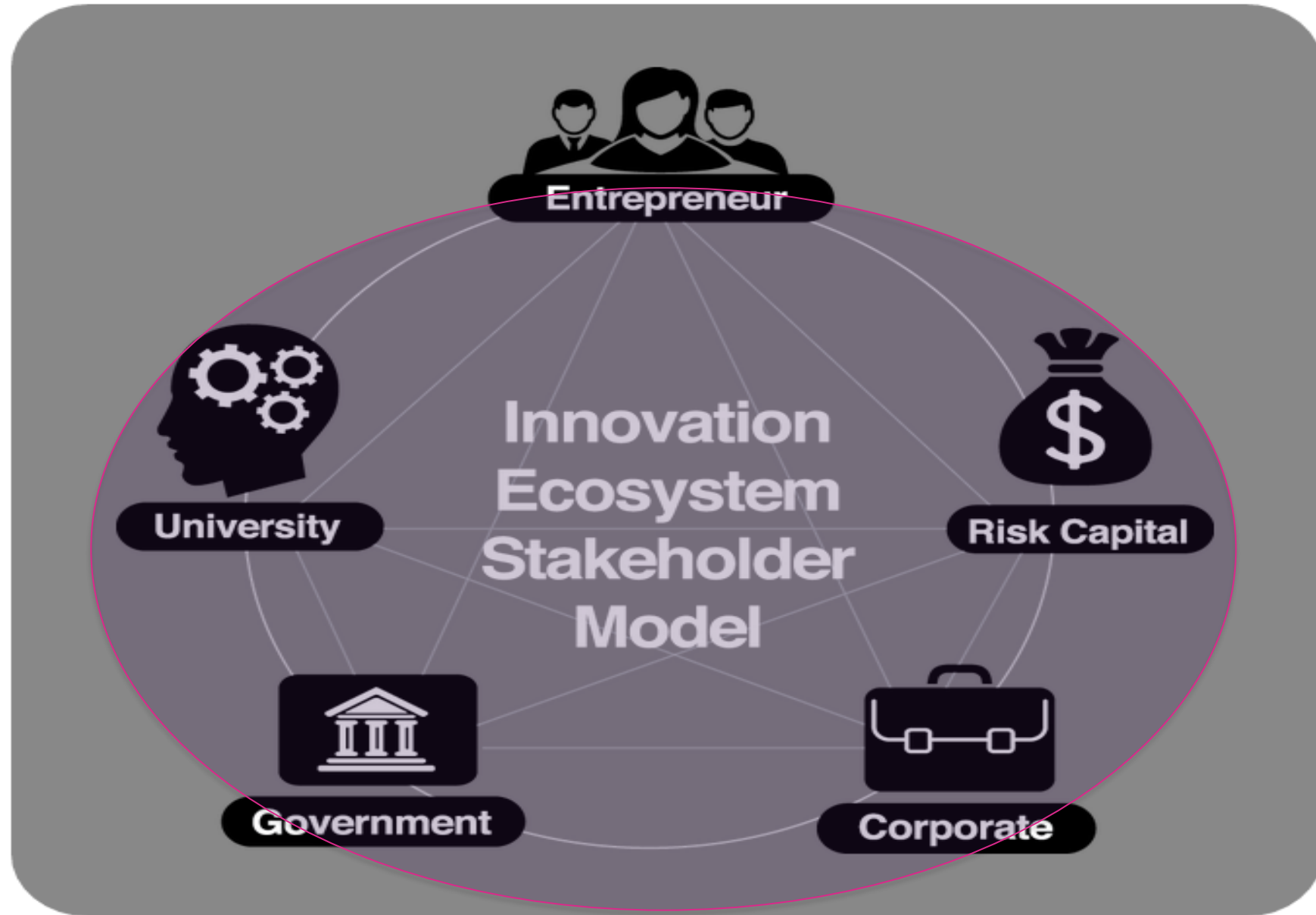
Jakob Hatteland

Markedsverdi 100 Mrd NOK (2021)

Karl Johan Lier

Lagerroboter

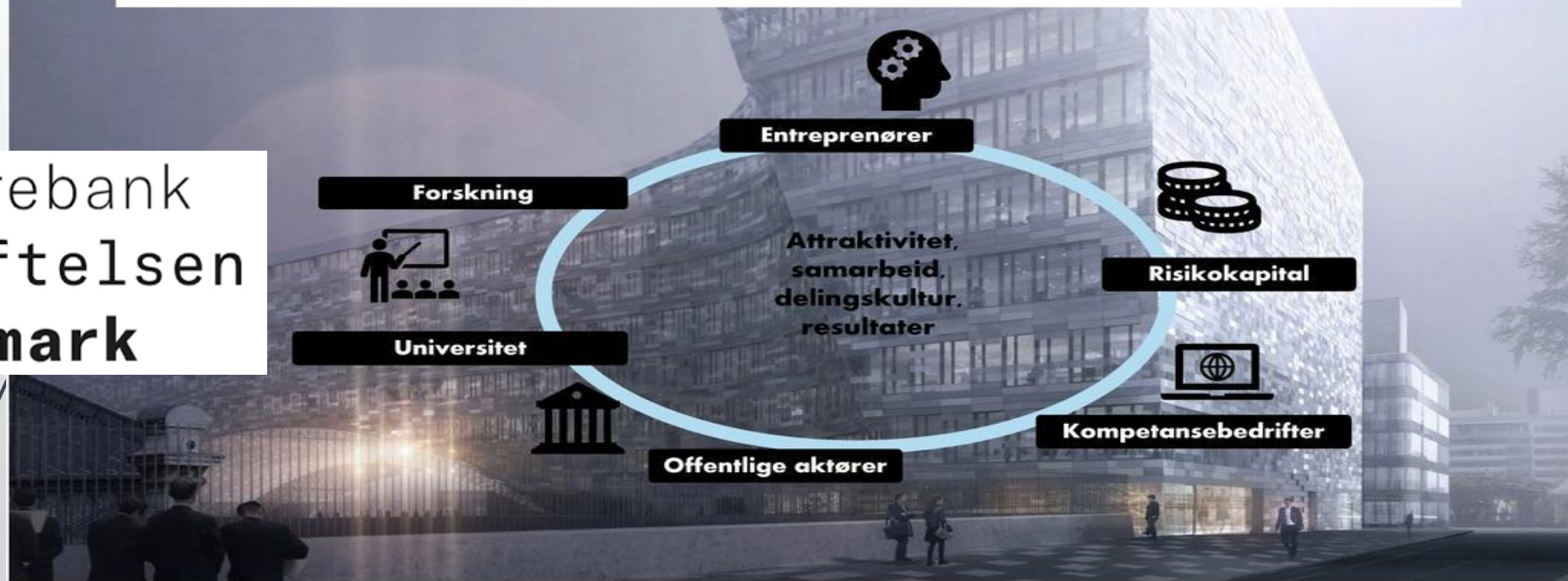

MIT modellen

Innlandet Science Park - Hamar

ETT ØKOSYSTEM UNDER SAMME TAK

sparebank
stiftelsen
hedmark

Det er innovasjonsinnholdet som teller

Næringsutvikling i Viken etter pandemien

1. Fornybar næringene og grønn innovasjon
2. Helseindustrien
3. Automatisering og robotisering i industrien
4. Digitalisering
5. Reiseliv
6. Innovasjon i handel, bygg og anlegg

Menon rapporten om Mosseregionen

1. Høyere vekst i verdiskaping enn Fastlands-Norge siste tiår
2. Handel, bygg og anlegg og helse er de største næringene
3. Mangler klare næringsklynger
4. Sysselsettingen øker mest i næringer med lav produktivitet
5. Mangler de høyproduktive kunnskapsnæringene
6. Få kapitalintensive arbeidsplasser i Moss
7. Bare 10% av næringslivet er eksportrettet
8. Tilgang på høykompetent arbeidskraft bremser næringsvekst
9. Mye pendling til Oslo

Menon rapporten om Follo

1. Handel, bygg og anlegg, transport og logistikk er de største næringene
2. Nøkkeregion for vareforsyning i Norge (Logistikk-klynge)
3. Høyest vekst i verdiskaping i Viken de siste tiår
4. Mest arbeidsintensive arbeidsplasser med relativt lav produktivitet
5. Få kunnskapsintensive bedrifter og svært lite eksport
6. Høyt utdanningsnivå, men høy Oslo-pendling
7. Utviklingsmuligheter innen grønn sektor

En ny morgen i gamle Østfold -

Smarte diversifiseringsmuligheter av kompetansen i Mosseregionen, Halden Fredrikstad/Sarpsborg og Indre Østfold

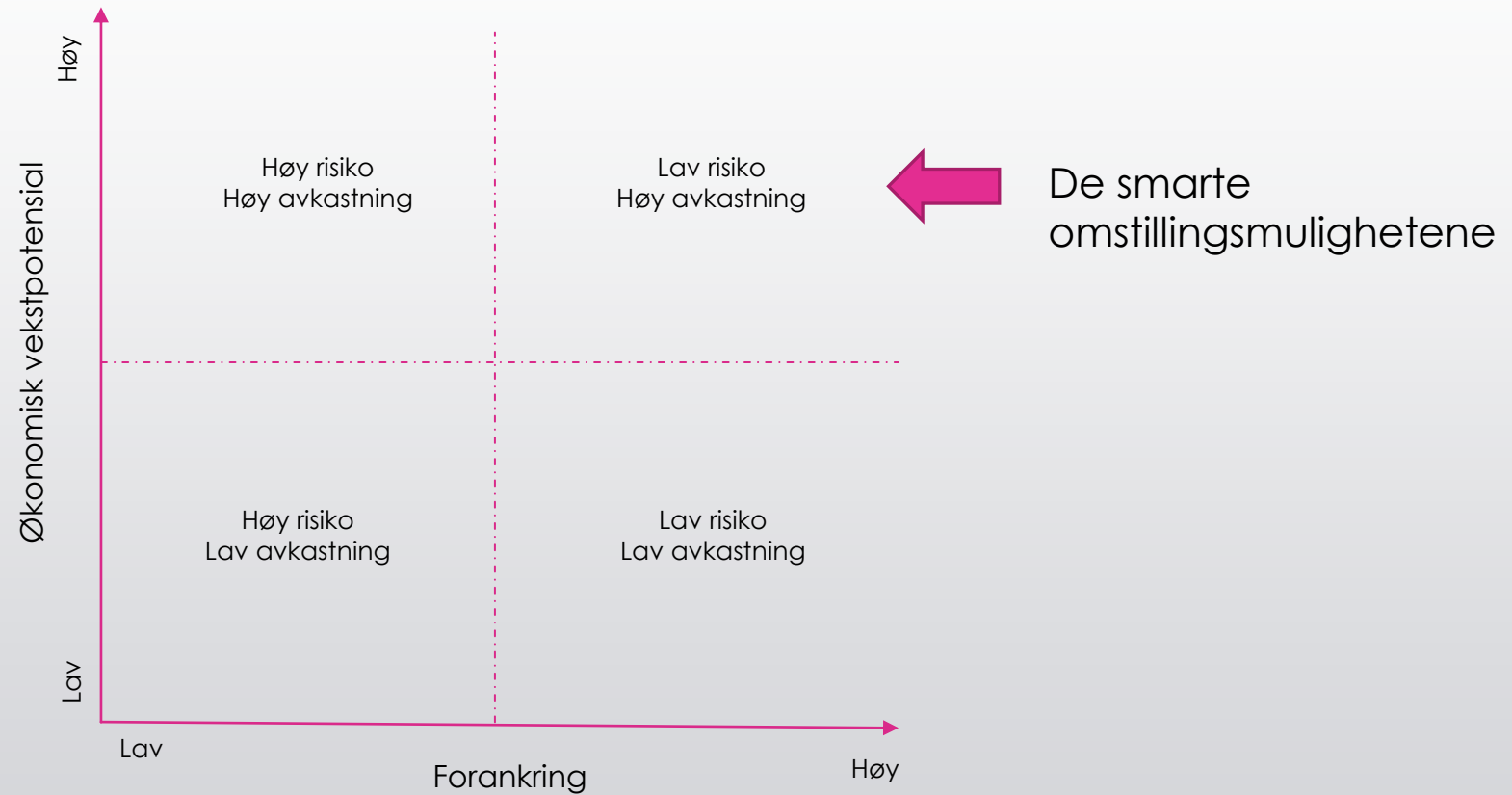
Smart spesialisering rapporten Universitetet i Stavanger 2022

EUs modell for regional
Næringsutvikling

Best næringsutvikling innen
relaterte næringer med høy
kompleksitet

Ikke sats på næringer hvor alle
andre er, men bygg regional
unikitet som er vanskelig for andre
å kopiere

Omstillingsmatrise – det teoretiske rammeverket for smart spesialisering

Smarte omstillingsmuligheter

Viktige kompetanse- og næringsområder sammenliknet med andre regioner i Norge

Slektskap og forankring

Økonomisk vekstpotensial

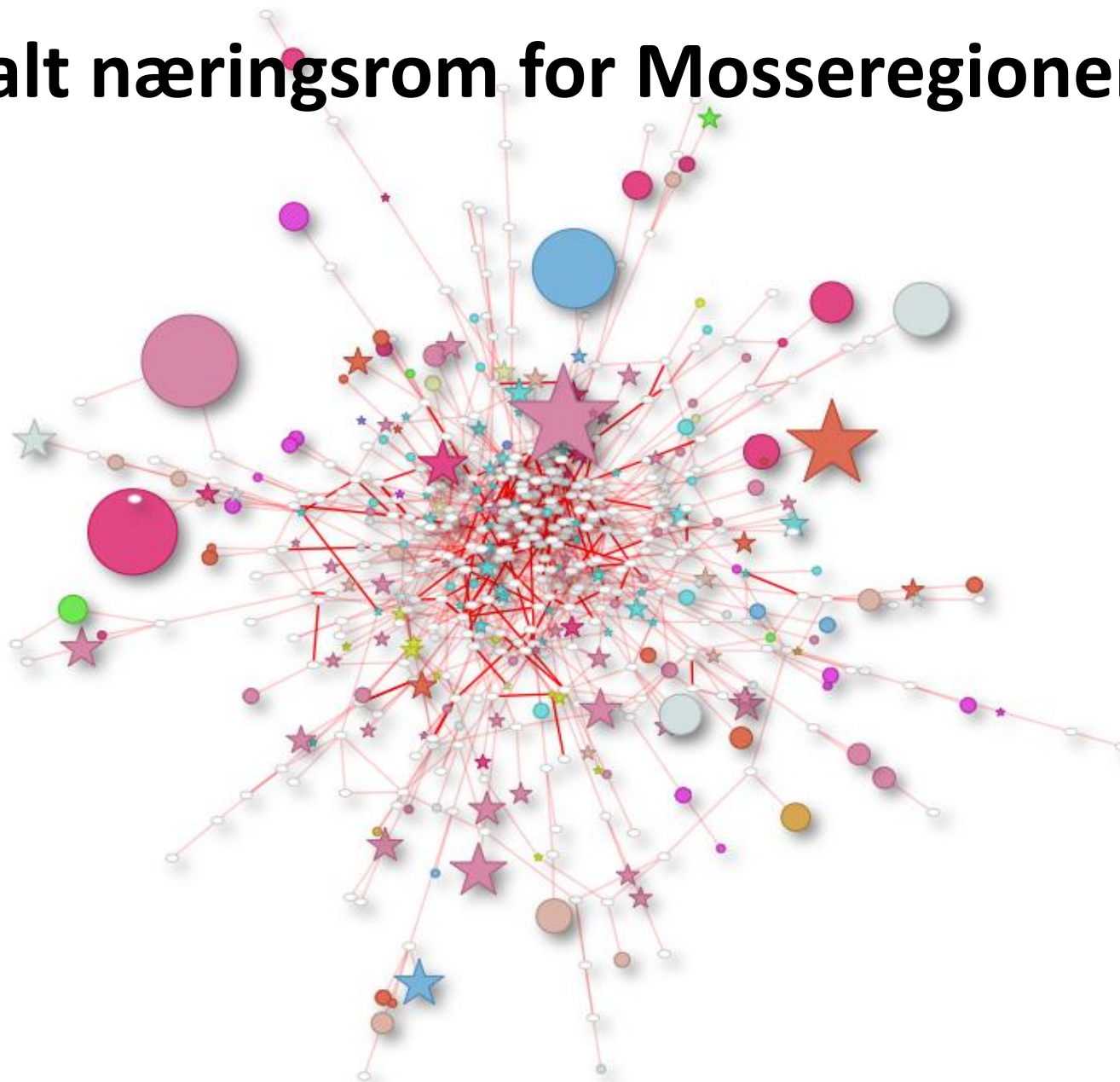

Næringer med størst sannsynlighet for utvikle konkurransefortrinn - de smarte omstillingsmulighetene

En ny morgen i gamle Østfold -

Smarte omstillingsmuligheter i Mossregionen,
Halden Fredrikstad/Sarpsborg og Indre Østfold

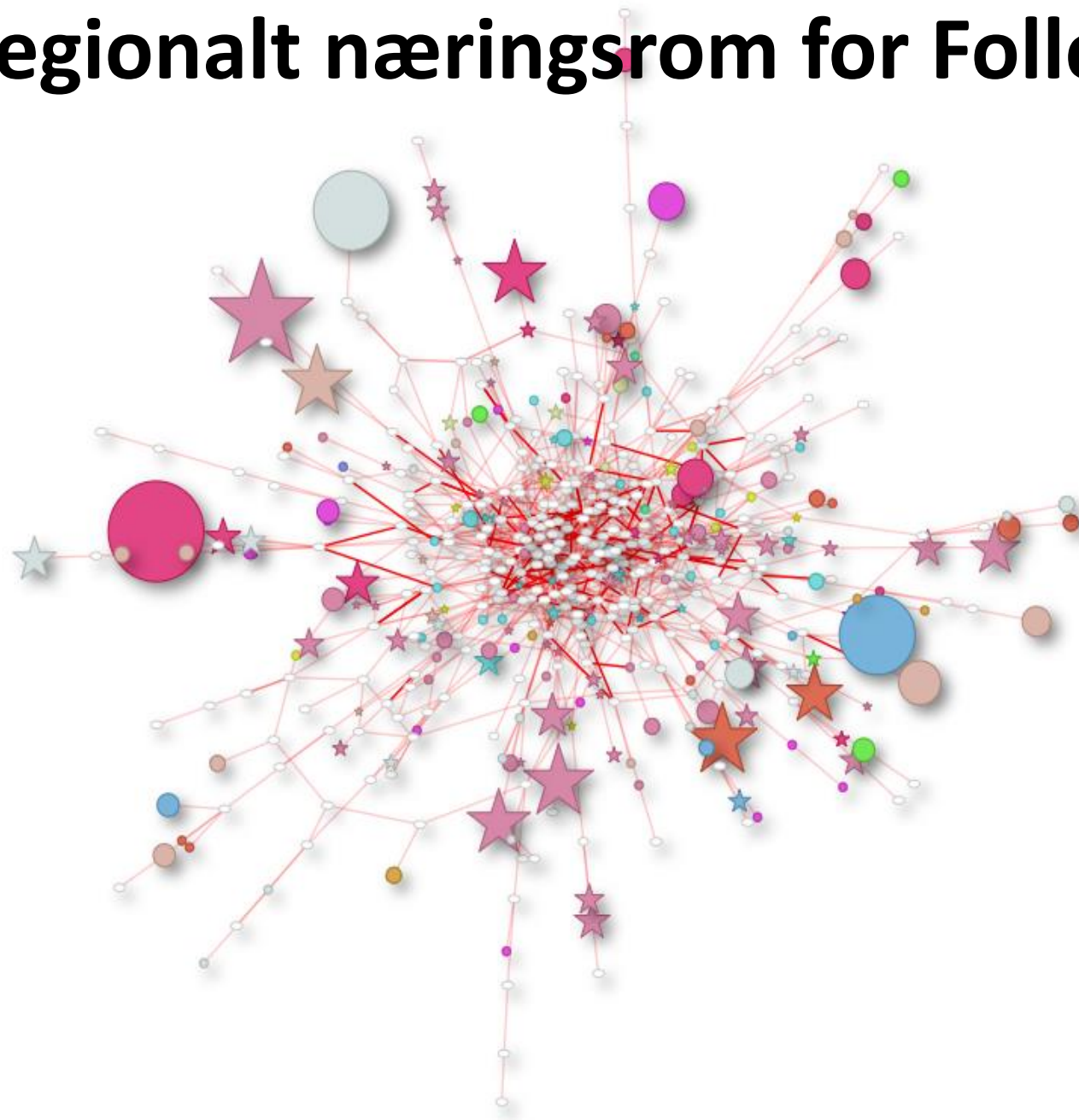
Regionalt næringsrom for Mosseregionen

- Jordbruk, skogbruk og fiske
- Bergverksdrift og utvinning
- Industri
- Elektrisitet, gass, damp og varmtvannsforsyning
- Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet
- Bygge- og anleggsvirksomhet
- Varehandel, reparasjon av motorvogner
- Transport og lagring
- Overnattings- og serveringsvirksomhet
- Informasjon og kommunikasjon
- Finansierings- og forsikringsvirksomhet
- Omsetning og drift av fast eiendom
- Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting
- Forretningsmessig tjenesteyting
- Offentlig adm. og forsvar, og trygdeord. U. offentlig f.
- Undervisning
- Helse og sosialtjenester
- Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter
- Annen tjenesteyting
- Lønnet arbeid i private husholdninger
- Internasjonale organisasjoner og organer

- ☆ Spesialisert, størrelse avhengig av antall ansatte
- Ikke spesialisert, størrelse avhengig av antall ansatte
- Viktigste slektskap/forkankringspunkt

Regionalt næringsrom for Follo

- Jordbruk, skogbruk og fiske
- Bergverksdrift og utvinning
- Industri
- Elektrisitet, gass, damp og varmtvannsforsyning
- Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet
- Bygge og anleggsvirksomhet
- Varehandel, reparasjon av motorvogner
- Transport og lagring
- Overnattings- og serveringsvirksomhet
- Informasjon og kommunikasjon
- Finansierings- og forsikringsvirksomhet
- Omsetning og drift av fast eiendom
- Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting
- Forretningsmessig tjenesteyting
- Offentlig adm. og forsvar, og trygdeord. U. offentlig f.
- Undervisning
- Helse og sosialtjenester
- Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter
- Annen tjenesteyting
- Lønnet arbeid i private husholdninger
- Internasjonale organisasjoner og organer

- ☆ Spesialisert, størrelse avhengig av antall ansatte
- Ikke spesialisert, størrelse avhengig av antall ansatte
- Viktigste slektskap

Eksisterende spesialiseringer, forankring og vekstpotensial for næringslivet i Mosseregionen

Eksisterende spesialiseringer i Mosseregionen har **relativt lavt vekstpotensial og lav kunnskapsintensitet**

Eksisterende spesialiseringene i regionen er imidlertid **godt forankret i Mosseregionen med høy grad av slektskap og arbeidsmobilitet** mellom virksomhetene

Næringslivet i Mosseregionen står ikke i fare for bli utkonkurrert, men nærheten til Oslo gjør det vanskelig å tiltrekke næringene med høyt vekstpotensial

En ny morgen i gamle Østfold -

Smarte diversifiseringsmuligheter av kompetansen i Mosseregionen, Halden Fredrikstad/Sarpsborg og Indre Østfold

Smart spesialisering – Moss

Region preget av «beslektet mangfold» som gir gode omstillingsmuligheter

Men de beslektede næringene har lav kompleksitet og er sterkt konkurranseutsatt

Den største klyngen av beslektede næringer er innen varehandel engros, transport, lager og logistikk

Men også interessante muligheter innen kjøling og ventilasjon, måle- og kontrollinstrumenter, jernbanemateriell og motorsykler

Det er små muligheter innen Regjeringens grønne satsingsområder (havvind, hydrogen, batterier, CO2)

En ny morgen i gamle Østfold -

Smarte diversifiseringsmuligheter av kompetansen i Mosseregionen, Halden Fredrikstad/Sarpsborg og Indre Østfold

Smart spesialisering - Follo

Region med to klynger av beslektet næringsvirksomhet

1. Engroshandel, lager, transport og logistikk (som også er sterkeste næringsklynge i Mosseregionen)

2. Kunnskapsbaserte tjenester med utgangspunkt i NMBU (skog, husdyr, landbruk, havbruk, bioøkonomi)

Små industrielle muligheter innen Regjeringens grønne satsingsområder (havvind, hydrogen, batterier, CO2), men kunnskapstjenester innen mat og bioøkonomi viktig

Behov for å styrke internasjonaliseringen

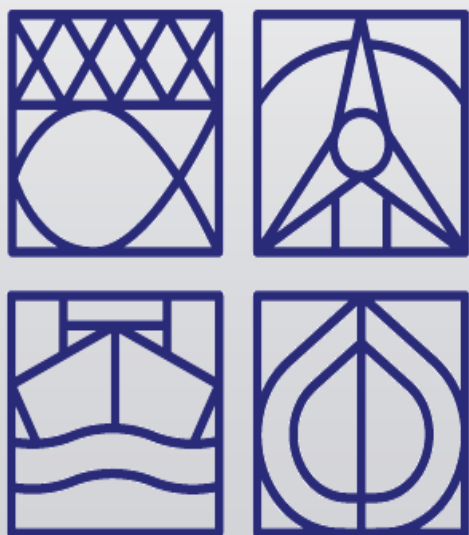
Nødvendig å koble NMBU og næringslivet bedre enn i dag

Ikke stedet for de store industrisatsingene

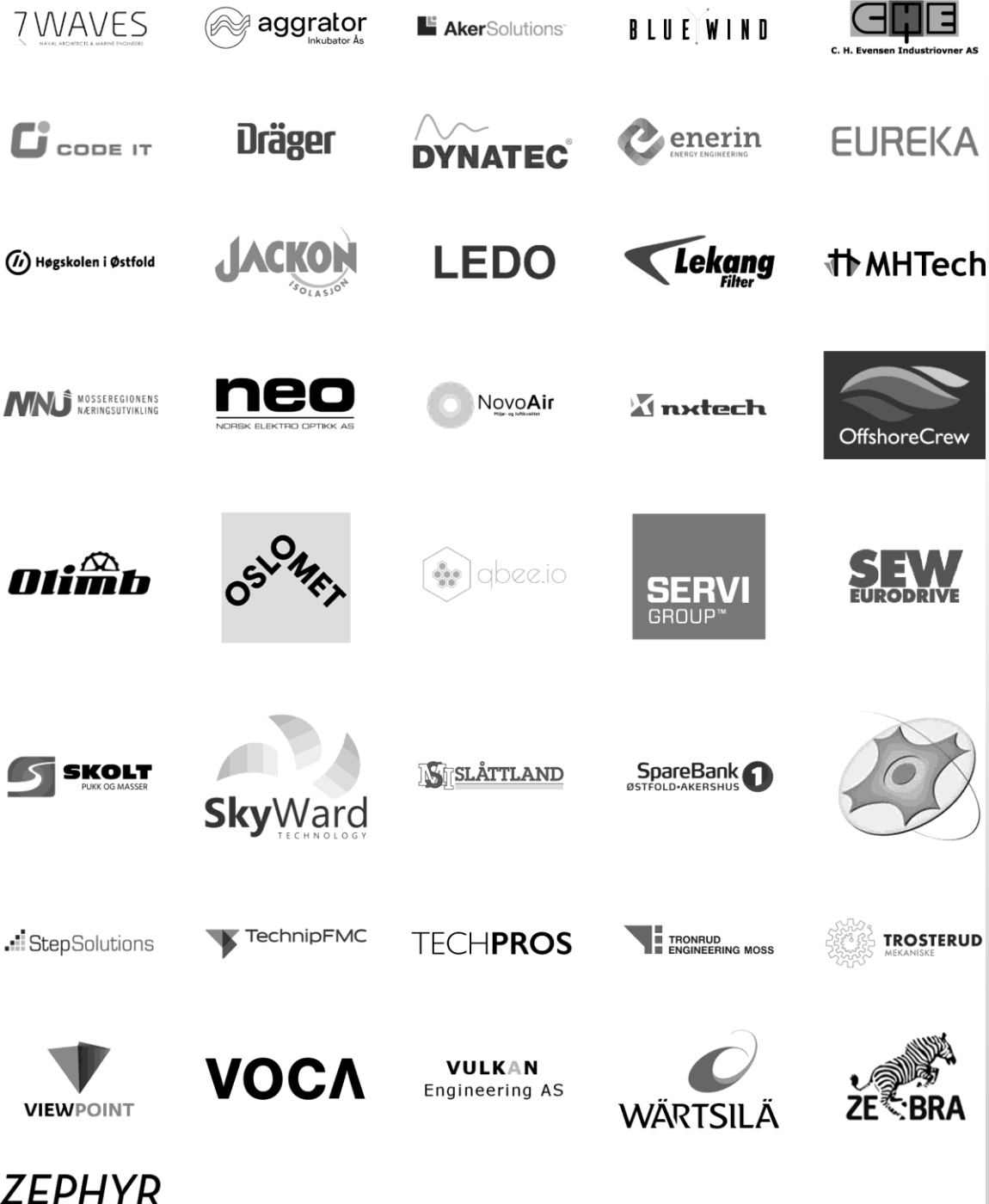
VIKEN TEKNOLOGIKLYNGE

VIKEN TECHNOLOGY CLUSTER

Green Offshore Tech

EU Horizon 2020

Behov for å etablere et Innovasjonssenter i Mosseregionen basert på Smart spesialisering

Veksthus Moss

Ta posisjonen som nordisk innovasjonssenter for

Bærekraftig Logistikk

Veksthus Moss